

KARMA MUHALİF ÖRGÜTLERDE CİNSEL TACİZLE MÜCADELE: KESK DENEYİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Söyleşi: Duygu Çavdar, Esra Aşan, Zeynep Kutluata

Eylül 2011, İstanbul

Karma muhalif örgütlerde yaşanan cinsel taciz vakaları özeldir olayların ele alınış biçimi, genelde ise cinsel tacize karşı kurumsal yaklaşım ve politikaların niteliği açısından önemli bir tartışma konusu olmaya devam ediyor. 2007'de Sosyalist Demokrasi Partisi'nde¹ (SDP), 2008'de Sinema Emekçileri Sendikası'nda² (Sine-Sen), 2010'da Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'nda³ (KESK) kadın üyelerin ve/veya çalışanların şikâyetleri art arda yeni vakaları gündeme getirdi ve cinsel taciz konusunun yakıcılığını bir kez daha hissettirdi.

Bu kurumların üyesi kadınların ve bağımsız feminist örgütlerin birlikte ve/veya ayrı eylemleri, söz konusu yapıları bir an önce kurum içi hukuki süreci işletmeye ve cinsel tacize karşı kurumsal politikalar geliştirmeye zorlama amacı taşısa da alınan sonuçlar çoğunlukla tatmin edici olmadı. Çoğu vakada cinsel taciz iddiaları kurum içi siyasi ayrışmalara alet edilerek araştırma, değerlendirme ve karar süreçleri bulanıklaştırıldı.

KESK'teki cinsel taciz şikâyeti, 2010 yılının Kasım ayında kadın kurumlarının kamuoyuna yaptığı açıklamayla gündeme geldi.⁴ Dönemin KESK Genel Sekreteri, genel merkez çalışanlarından bir kadına cinsel tacizde bulunduğu için şikâyet edilmiş, bu durum KESK içindeki emek hareketi bileşenleri ve KESK yönetimince bilinmesine rağmen tacize karşı hiçbir kurumsal mekanizma işletilmemişti. Kadın kurumlarının açıklaması muhalif siyasi yapıların olaydan haberdar olmasına ve tepki göstermesine neden oldu. Konuyla ilgili yapılan açıklamalarda cinsiyet ayrımcılığına karşı durma iddiasındaki KESK'in "kadın beyanı esastır" ilkesini ihlal ederek ilgili kurumsal mekanizmaları devreye sokmaması eleştirilirken disiplin sürecinin bir an önce başlatılması da talep edildi.

KESK'in 2011'in Temmuz ayında yapılan olağan kongresinde 2010'da gündeme gelen şikâyete ilişkin Disiplin Kurulu kararı açıklandı. Karar, şikâyete konu olan vakanın cinsel taciz olmadığı yönündeydi. Ancak bu karar, hem KESK üyesi kadınların hem de bağımsız feminist örgütlerin sürecin sağlıklı işletilmediği yönündeki şüphelerini gidermeye yetmedi, hatta daha da güçlendirdi.

Karma muhalif yapılardaki cinsel taciz vakalarının şikâyetten karar aşamasına kadar nasıl bir hukuki süreçten geçtiğini, bu yapıların üyesi kadınların sürecin takibi için ne tür çalışmalar yaptıklarını, bu çalışmalar sırasında karşılaştıkları engelleri anlamak cinsel tacize karşı yürütülecek mücadeleyi ve ihtiyaç duyulan kurumsal politikaları şekillendirmede önemli bir yerde duruyor. KESK'teki cinsel taciz iddiasının ciddiyetle ele alınması için mücadele yürüten kadınlardan Aliye Dülger, Ayşe Panuş, Evrim Hikmet Öğüt ve Mürüvvet Yılmaz'ın deneyimleri, kadınların önündeki engelleri anlamamız ve değerlendirebilmemiz için önemli bir örnek teşkil ediyor.

Esra: Hem genel kamuoyu hem muhalif örgütler sendika içindeki cinsel taciz vakasından, feministlerin yayımladığı bir bildirinin ardından, 2010'un Kasım ayında haberdar oldu. O süreçte neler yaşandı, söz konusu cinsel taciz vakasının aydınlatılmasına yönelik olarak sizler neler yaptınız?

Ayşe: Ben ekim ayı başlarında öğrendim. Feminist gruplara gelen bir e-maile öğrendik durumu. İlk başta ne yapacağımızı bilemedik; çünkü şikâyette, o dönemde KESK'i oluşturan önemli bir bileşene, nicel olarak da güçlü bir yapıya mensup bir arkadaşımızın adı geçiyordu.⁵ Dünya sendikaları arasında belki de kadınların en görünür olduğu sendikalardan bir tanesi KESK; ama aslında aynı zamanda da çok erkek egemen bir yapı. Çok uzun zaman önce bu olaylar gerçekleşiyor ve örgütün tepesindeki herkes biliyor. Ama hepimizin bildiği gibi biz çok sonra öğrendik.

Biraz arkadaşlarımızla “Ne yapabiliriz?” diye konuştuk, ancak sayımız çok azdı. Dedik ki “Kaç kişi olursak olalım bir çağrı yayımlayalım. Sendikada da toplantı yapmayalım, kadın kurumlarında toplanalım.” 26 Kasım'da on beş kadınla toplantı yaptık. Bir çağrı yayımladık ve disiplin sürecinin işletilmesini, kadın beyanının esas olarak kabul edilmesini ve kamuoyuna yönelik bir açıklama yapılmasını istedik. Tüm şubelerin kadın sekreterliklerine bir yazı gönderdik ve “30 Kasım'da herkesi toplantı yapmaya çağırıyoruz, bilgilendirme talep ediyoruz” dedik. Çağrı yaptığımız gün KESK Genel Başkanı istifa etti.⁶ Ve tüm Türkiye olayı öğrenmiş oldu. Sonra KESK Şubeler Platformu, bizim toplantı çağrısı yaptığımız güne kadın üyelere yönelik resmi bir toplantı çağrısı yaptı. Tabii hepimiz şok olduk. “Biz de örgüt kuralına uyalım, burada kendimiz bir toplantı yapmayalım, onların toplantısına dahil olalım” dedik ve hepimiz o toplantıya gittik. Çok garip bir toplantıydı. Çok kalabalıktık. Farklı anlayışlara sahip iki yüze

yakın kadın vardı. Hem “solcu erkekler taciz etmez” diye bir yargı hem de siyasal grupların kendilerini koruma reflexleri vardı. Erkek dayanışması oraya da yansımıştı bence. Oradan çıkan çok az sayıdaki kadınla götürdük sonraki süreci.

Mürüvvet: İstanbul’da yaklaşık on beş kişilik bir gruptuk. Bu sayı da aslında kendi içindeki bir şeye “hayır” demenin zorluğunu gösteriyor. Dışarıdan biriyle uğraşmak kolay gerçekten; ama kendi içinden biriyle uğraşmak, bir de taciz meselesi olunca, daha zor oluyor. Temmuz ayındaki olağan KESK kongresinde yoğun bir yalıtılmışlık yaşadık. Çünkü uzlaşanlar uzlaşmıştı, çatlak ses kadınlardan geliyordu. Bununla birlikte olayı öğrendikten sonra her şeye rağmen tavır alan cesur kadınlar vardı. 8 Ocak’taki KESK olağanüstü genel kurula gidiş sürecinde yayımladığımız metne imza atan kişi sayısı oldukça kabarıktı. KESK tarihi açısından ele aldığımızda on-on beş kadın olarak süreci iyi götürdüğümüzü düşünüyorum. Çünkü o metne her taraftan imza geldi. “KESK’in içinde böyle bir olay var ve buna karşıyız. İtirazlarımız ve alınmasını istediğimiz kararlar var. Hem süreç işlesin hem bu tür meselelerde bağımsız bir komisyon oluşturulsun ve bu özeleştiril bir süreç olsun. KESK’teki erkek egemen zihniyetin aşılması için bir adım olsun” gibi bir çıkış noktamız vardı. Böyle bir noktada kendi gruplarına rağmen imza atanların da olduğunu düşünüyorum.

Aliye: KESK’in içindesin, KESK’e üyesin ama KESK’e dair bir şey sormaya hakkın yok. Ne olup bittiğini, aktarıldığı kadarıyla öğrenebilirsin. Onun dışında herhangi bir şey öğrenme hakkın yok. “Size açıklama yapmak zorunda değiliz” gibi gayet üstten çıkışlar oldu mesela. Onun tepkiyi yükselttiğini, direnci artırdığını düşünüyorum şahsen. Yani nasıl olur da ben kendi örgütümde soru soramam, nasıl olur da ben bunu öğrenemem gibi bir direnç vardı bizim tarafımızda.

Şubeler Platformu çağrısıyla ilk toplantı yapıldı, sonra Şubeler Platformu üzerinden bir çağrıyla ikinci toplantı düzenlendi. Yine aynı resmiyetteydi, ama katılım çok az oldu. Oradan şu karar çıktı: Aralık’ta Eğitim-Sen’in Başkanlar Kurulu —tüm şube başkanlarının bir araya geldiği toplantı— var. Kadın komisyonlarında bu konuyla ilgili rapor hazırlansın, o toplantıya gidilsin ve bu raporlar sunulsun.

Toplantıya beş kişi gittik. Bu olaydan sonra bana zaten hiçbir şey zor gelmedi. Çünkü biz orada on saat bilfiil psikolojik baskıya uğradık. Bizim içeriye girişimiz, karşılanmamız ya da karşılanmak istenmememiz... “Ne işiniz var sizin burada?” der gibi davrandılar. Bizim orada

aktif katılımcı olmamız zaten mümkün değildi ve bunu kullandılar. Gözümüzün içine baka baka dile getirilen “Bunun hesabını vereceksiniz!” gibi erkekçe çıkışlar gördük. Kadın komisyonlarının raporlarını okuyup okuyamayacağımız, kimin okuyacağı, işleyişe uygun olup olmadığı tartışıldı. Uzun süre bekletildikten sonra, kendi söz hakkını bizim için kullanmaya gönüllü olan bir kadın şube başkanımız, bizim tüm komisyon raporlarını ortaklaştığımız metni okudu. Raporlar kadın komisyonlarından çıkan resmi raporlar olmasına rağmen “Bir bakalım, resmîyeti var mıdır? Kim hazırlamış?” gibi alaycı bir tavırla teslim alındı.

Ayşe: İki cümleyi asla unutmayacağım orada: Bir tanesi genel sekreterin biz geldiğimizde “Lobide beklesinler” cümlesi. Demokrasi mücadelesi veren bir sendikada sanki bir patron gibi “Lobide beklesinler, ne işleri var?” demesi. İkincisi de bir şube başkanının şu ifadeyi kullanması çok inciticiydi: “Feministler gitsin, Beyoğlu’nda mor iğne taksın.”

Yalnız oradaki kadınlar arasında bir dayanışma vardı, haksızlık etmek istemem. Üç kadın başkan ve Yalova’dan gelen bir kadın vardı. Onlar gerçekten ortaya çıktılar ve taciz meselesini gündeme getirdiler, gerekenin yapılmasını söylediler. Kalan hepsi erkekti ve korkunç bir *mobbing* ortamıydı.

Esra: Sunduğunuz rapordaki talepleriniz nelerdi?

Aliye: Genel olarak “Kadın beyanı esastır” ve “Disiplin sürecinin uygun işletilmesi gerekir”, her yazıda vardı. Tabii ki kadın beyanı esas alınsaydı disiplin süreci ona göre başlayacaktı zaten.

Evrım: Sürecin devamında kadın sekreterleri olarak merkeze resmi bir yazı yazarak süreçle ilgili bilgilendirme istedik. Ama cevap gelmedi. “Taciz soruşturmasında gizlilik esastır, şu aşamada açıklama yapamıyoruz” bile demediler.

Aliye: Ama “Bu işleyişe uygun değildir” şeklinde açıklamalar geldi.

Esra: Sizin bu şekilde başvuruda bulunmanız mı işleyişe uygun değil?

Aliye: Evet, resmi bilgilendirme istememiz uygun bulunmuyor. Aslında bu da bir nevi cevaptır. Resmi toplantı çağrısı yapamıyorduk, işleyişe aykırı; soru soramıyorduk, işleyişe

aykırı. Sonuçta her şey işleyişe uygun olsaydı zaten bu hâlde olmazdık. Bir toplantının yapılması için işleyişe uygun ilerlemeye bu kadar özen gösteriyorsunuz madem, niye bu kadar şey oldu ve hiçbir müdahale yapılmadı? Örgütü afişe etmekle, örgütü yıpratmakla, kadın kurtuluş mücadelesine zarar vermekle itham edildik. Komplocu olduk, maşa olduk, başkasının oyununa geldik. Kimi diyor ki “Komplo kuruyorsunuz”, kimi de diyor ki “Siz o kadar da yapamazsınız, sizi kullanıyorlar”.

Esra: Cinsel taciz söz konusu olduğunda KESK’te işletilmesi gereken kurumsal politika nelerdir? Bir taciz vakası yaşandığında ve bir kadın şikâyetinde bulunduğunda sürecin nasıl işletilmesi gerekir?

Mürüvvet: Süreç demokratik bir şekilde işlese, böyle bir şikâyet karşısında, gerekçesi ne olursa olsun, cinsel tacizde bulunduğu iddia edilen şahsın konumunu bırakması, o bırakmıyorsa bile örgütün ona “Böyle bir iddia var, sen şöyle kenara çekil” demesi lazımdı. Bunların hiçbiri olmadı. Olmayınca doğal olarak KESK’in tüzüğündeki süreç de işlemedi. Her erkek tacizde bulunabilir. Bu, o erkeğin Kürt, Laz, Çerkez olmasıyla alakalı bir durum değil. Artı, Kürt halkının yürüttüğü özgürlük mücadelesini Kürt olan bir kişinin yanlış davranışından ayırmak gerekir. KESK’teki süreçte bu iki durumun bir birinden ayrılması, süreci daha da zorlaştırdı. İki durum birbirine sarmalandı. Kısacası ketum bir duruş söz konusu oldu. “KESK demokratik bir kurumdur” tahayyülü var; ama içinde böyle pratikler de oluyor.

Evrim: Disiplin soruşturması başladıktan sonra da sürecin gerektiği gibi işlemediği duyumunu alıyorduk, ancak net bir bilgimiz yoktu. Onun ayrıntılarını da KESK’in Temmuz ayındaki en son olağan kongresinde öğrendik.

Esra: Cinsel taciz vakası gündeme geldiğinde KESK’in kadın sekreterliği tarafından yapılan açıklamayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ayşe: Biz 2000 yılına kadar KESK’te kadın sekreterliğinin oluşması için mücadele vermiştik. Ama KESK’in kadın sekreterinin bu cinsel taciz vakasıyla ilgili açıklamasını⁷ affedemem. Bu açıklamayı bir erkek yapabilir. Demek ki bizim seçtiğimiz kadın sekreteri kadınların çıkarlarını savunmak yerine eril mekanizmaların çıkarlarını savunuyor. Bu durumu yaşadık ve bu bana kendimi korkunç kötü hissettirdi. Biz niye kadın sekreterliği için yıllarca mücadele verdik? Geldiğimiz noktada en kötü açıklamayı yapan kadın sekreterimiz oldu. Bu durum hem kadın

hareketine hem KESK'e o kadar zarar verdi ki! Bu kişisel değil, örgütsel bir ağırlık. Bu açıklamayı keşke hiç yapmasaydı. Sussaydı, biz anlardık onun susmasını.

Esra: Peki, kadın sekreteri değiştikten sonra kadın sekreterliğinin politikasında bir değişiklik oldu mu?

Mürüvvet: Aynı. Kadın meselesi olduğunda kadınların örgütlerinden bağımsız durabilmeleri gerekiyor diye düşünüyorum. Bağımsız durabilmek derken yanlış anlaşılmasın, kadından yana olmak da örgütlülüktür. Bazen örgütlerin genel çıkarı başka bir çıkara uymuyor. Hemen hemen her sendikanın içinde bir sürü bileşen var, yapı var. Burada kadınlar kendi yapılarına rağmen tavır alırken zorlandılar. Yeri geldi tavır almadılar, alamadılar.

Ayşe: Benim bu süreçte öğrendiğim şu oldu: KESK'teki kadın mücadelesinde aslında kurguyu baştan yanlış yapmışız. Biz KESK'te kadınların görünür olması için mücadele ederken ve kadın mücadelesi yürütürken aslında temel noktaları atlamışız. Beden politikalarını neredeyse hiç tartışmadık; tartışsak bile, bu tartışmaları son derece kapalı bir şekilde yürütmüştük. Beden politikalarına dair örgütte politik bir hat geliştirmedığımızı gördüm. Bir diğer sorun da şu: Kadın sekreterlikleri dikey örgütlenme yöntemlerini kullanarak kendilerine bir hat belirliyorlar. Bu hat ise sendika içindeki kadın örgütlemesinin önüne geçiyor ve eril mekanizmaların içinde kaynayıp gidiyor. Kadın sekreterlikleri bizim için kazanım, ama yapısını ve oluşumunu değiştirmemiz gerekiyor. Yoksa kadınların aleyhine durumlar ortaya çıkabiliyor.

Zeynep: “Kadın beyanı esastır” ilkesini nasıl tanımlıyorsunuz?

Evrım: Biz aslında bu noktada —çok geri bir yerden— “Kadın beyanı sürecin başlatılması için esastır” dedik. Bu vakada cinsel tacize uğrayan kadın arkadaşımızın beyanı ciddiye alınmadı. “Arkadaşımızın beyanının en azından bir başlangıç noktası olarak alınması gerekir” dedik. Ama bu konuyu hâlâ konuşuyoruz, tartışmamız da lazım. Hakikaten bu ilkedен ne anlıyoruz? İşyerlerinde de, şubelerde de tartışmak lazım. Daha ileri bir noktaya taşımak lazım. Kadının, yaşadıklarını tanımlayacak, suçu tanımlayacak özne olduğunu anlamak lazım.

Duygu: KESK'in tüzüğünde, yazılı dokümanlarında “Kadın beyanı esastır” ilkesi var mı?

Ayşe: Yok. Aslında Eğitim-Sen'in bütün kitaplarında, kadın kurultaylarında, yayınlarında biz bunları tartıştık. Türkiye'yi, KESK'i tanımayan yurtdışından birisi bunları okusa "Bu feminist bir örgüt" der. KESK'in tüzüğünü, iç işleyişiyle ilgili metinleri filan okumadan birinci ve ikinci kurultay kitapçıklarını okusa, "Burada feminist bir örgüt var" der. Ama kadınların tartışmaları maalesef örgütün bütününe yansımıyor. Bizi kadın komisyonlarına sıkıştırdılar, "Orada istediğini yapabilirsin yeter ki görünür olma" dediler. Kamusallaştığın anda sıkıntı başlıyor.

Evrım: Eğitim ve sağlık alanında çok fazla kadın çalışan var. Dolayısıyla sendikada kadınların görünür olması daha çok kadın üye demek. Aslında meseleye biraz böyle pragmatist bakılıyor. Ama kadınların talepleri söz konusu olduğunda ortada ağır bir bürokrasi var.

Aliye: Şubat ayındaki Eğitim-Sen Kadın Kurultayı'nda bu taciz meselesi hiç tartışılmadı. Resmi olarak gündeme alınması gerektiğini düşünüyorduk ama alınmadı. Kadın sekreterliği, şubelerden gelen öneriler ve atölye çalışmaları doğrultusunda, kurultay gündemini belirler. Tartışmaların örgüt dışına bile yansıdığı, örgütteki kadınları birebir ilgilendiren böylesi bir konunun gündeme mutlaka alınması gerekirdi. Cinsel taciz vakasının gündeme alınmaması ciddi bir şeydir. Anlamlı bir tavidir. Bu konunun konuşulmasını istediğimizi söylediğimizde ciddi tepkiler aldık. Aslında her şey yatışacakken biz ortalığı karıştırıyormuşuz, alıp veremediğimiz bir mesele varmış gibi bir hava yaratıldı.

Mürüvvet: Sonra Eğitim-Sen'in kongresi oldu. Orada biz tarih sahnesine çıktık. Oraya geçmeden bence şunu söyleyelim, kadınlar açısından KESK'te şöyle bir kazanım oldu: Şubelerdeki kongrelerde kadınlar herhangi bir grupla ittifak yapmadan kadın sekreterliklerine aday oldu. Bu bir sıçrama diyebiliriz.

Aliye: Eğitim-Sen Genel Kongresi öncesinde şube kongreleri yapıldı. Oralarda da kadın sekreterliğinin bağımsız olması gibi bir eğilim vardı.

Mürüvvet: Sendikaların kadın meselesindeki politikaları ortada. Zaten bir kirlilik var. O kirliliğe bulaşmadan kadın meselesinde biz kadın sekreterliğine adayız şeklinde bir duruş oldu.

Zeynep: *Bütün kadın sekreterlikleri böyle mi seçildi?*

Evrım: Kadınların taciz sürecindeki mücadelesi, şubelerde bağımsız kadın sekreterleri seçilmesine zemin hazırlamış oldu. Ondan sonra kimi şubelerde bağımsız kadınlar kadın sekreteri oldu.

Mayıs ayındaki Eğitim-Sen'in genel kuruluna 6 no'lu şubeden, yani üniversiteler şubesinden üç feminist kadın delege olarak gittik. Tabii oradaki ittifakların o kadar ezici olabileceklerini düşünmek istemiyorduk. Öncesinde bütün şubelerden kadınlarla toplandık, kadın komisyonlarında tartışılan önerileri önerge haline getirdik.

İlk gün, otuz kadar kadınla, taciz konusunda basın açıklamamızı yaptık. O güne kadar taciz konusundan sürekli "malum olay" diye bahsediliyordu ve üstü örtülmek istenen bir şeye dönmüştü. Biz de "Malum olay hakkında malumat istiyoruz" pankartıyla yaptık basın açıklamamızı. Arkasından da üç günlük kongre boyunca önergelerimizi sunmaya çalıştık. Ortada farklı siyasetlerin ittifakları vardı tüzük değişiklikleri için. Dolayısıyla onlarla görüşmemiz gerekti. Önergelerimizi verdik, tartıştık.

Esra: O toplantıda taciz meselesi konuşulan gündemlerden biri değil miydi?

Evrım: Aslında başlangıçta konuşulmuyordu; taciz, KESK'in konusuymuş, Eğitim-Sen'i ilgilendirmezmiş gibi. Oysa disiplin kurulu Eğitim-Sen üyelerinden oluşuyordu ve Eğitim-Sen genel merkezinin de hesap sorma görevi vardı. Biz ilk gün söz aldık. Zeynep Kıvılcım arkadaşımız taciz konusunda bir konuşma yaptı. "Kadınlar araftalar, artık bir cevap bekliyoruz" dedi. Çıt çıkmadı konuşması boyunca. Sonrasında genel başkan da, farklı siyasi gruplardan insanlar da taciz konusunda söz almak zorunda kaldı.

Kongre sırasında sözlü ve fiziksel saldırıya uğradık. Sonrasında, genel kurulda bakışlarımızla malum kişiyi taciz ettiğimiz, olay çıkardığımız, bir siyasete hakaret ettiğimiz gibi haksız suçlamalara maruz kaldık. Kendini bilmez, siyaset bilmez, örgüt iç hukuku anlamaz küçük marjinal bir grup muamelesi gördük. Tabii, bir komploya alet olmakla da suçlandık.

Ayşe: Biz şubede yönetime gelinceye kadar konuşmuyorlardı; erkekler hiç konuşmuyordu zaten. Biz konuşuyorduk, söylüyorduk. Tartışılması gerekiyor ama tartışmayı da şöyle algılıyorlardı: "Kadının beyanı esastır ama ya taciz etmemişse". İşi öyle bir noktaya getiriyorlar

ki... “Eşi var, çocuğu var” söylemi ortaya çıkıyor. Tabii ki malum şahsın eşini biz de düşünüyoruz. Kim bilir eşi neler hissetmiştir, bilmiyoruz.

Mutlaka bütün kadınlar için çok zor bir durum, ama sonuçta biz de ciddi anlamda psikolojik bir baskı gördük. Hakkımızda, Türkiye’nin her yerinde dedikodular çıkarttılar. Başından beri bütün bunların olacağını biliyorduk, ama yine de insanı incitiyor. Sonuçta her şey çözülür. Bu meselenin de ben çözüleceğini düşünüyorum. Bugün olmasa bile yarın. Ama acıtıcı bir şey, kadının karşısına kadını çıkartıyor bu sistem. Bunu görmek acıtıcıydı maalesef.

Evrım: Ayrıca, şubelerde yapılan değerlendirme toplantılarında, mail grubumuzda yazışmalarda kullandığımız ifadeler için suçlandık. Mail’lerimizin okunması, bunlar üzerinden hesap sorulması kabul edilebilirmiş gibi!

Sonra temmuzda KESK Genel Kurulu’na gittik. Bu sefer basın açıklamamızda “İtirazımız malumunuz” dedik. “KESK’te tacize uğrarsanız” başlıklı ironik bir dille yazılmış bir metin dağıttık. O da epey tepki çekti.

Soruşturmayı KESK’in ocak ayındaki olağanüstü kongresinden önce bitirmişler. Biz bütün bunları sonradan, temmuz ayındaki olağan kongrede öğrendik. Disiplin Kurulu kararına ilişkin bir şerh de sunuldu orada. Çok ayrıntılı bir şekilde süreci anlatıyor. Disiplin Kurulu’nun kadın üyesi Semra Altınsoy Kaya şerhinde, bütün bu süreç boyunca Disiplin Kurulu toplantılarına kendisinin çağrılmadığını, karara gerekçe olarak sunulan, tacize uğrayan kadının ifade vermediği bilgisinin doğru olmadığını, gerçekte bu kadınla telefon görüşmeleri yapıldığını ve kadından yazılı ifadelerin alındığını, defterde farklı tarihli iki karar bulunduğunu ortaya koydu.

Orada bizim için en büyük şok şuydu: Çalışma raporu kitapçık olarak delegelere dağıtılmak üzere basılmıştı. Kitapta, disiplin kurulu raporunun kopyası vardı; ama disiplin kurulunun tek kadın üyesi Semra Altınsoy Kaya’nın koyduğu şerh yoktu. Şerh ile imzalanmıştır diye raporun altında küçük bir not vardı, ama şerh usulsüz biçimde yayımlanmamıştı, ki biz Semra Kaya’nın yayımlanması için çabaladığımızı biliyoruz.

Fakat daha da kötüsü, raporda cinsel taciz şikâyetinde bulunan kadın arkadaşın ismi geçiyordu ama erkeğin adı yoktu. Kadından şöyle bahsediliyor: Bütün çağrılara rağmen ifade vermeye

gelmediği için gerekli bulguya rastlanamamıştır. Burada ismiyle, adıyla, sanıyla verilir “Bu kadın iftira attı, sonra da çağırıldık gelmedi” deniyor. Hakikaten yenilir yutulur gibi değildi. Öncelikli olarak bu konuda ne yapacağımızı düşünmeye başladık. Biz o sırada delege olmadığımız için önerge veremiyorduk, başka bir siyasetten arkadaşlarla görüştük, onlardan rica ettik. “Bir önerge verin, bu kadının ismi buradan kaldırılmalı. Bu kitapçık toplatılmalı, yeniden basılmalı” dedik. Kitapçığın toplatılması örgüte mali yük getireceğinden mümkün olamadı. Ama “Üyelere dağıtmak isteyenler ismi karalansın ya da üyelere dağıtılmasın” kararı çıktı. Kadın sekreteri raporun bu şekilde yayımlanmasından dolayı özür diledi.

Disiplin Kurulu Üyesi Semra Kaya şerhini okumak konusunda çok kararlıydı, biz de ona destek olmak için ilk günden gitmiştik. Arkadaşımızın talebini merkez kadın sekreteriyle paylaştık, “Bu konuyu kapatmak istiyorsak, ancak tüm boyutlarıyla konuşarak yapabiliriz, siz de bize destek olun” dedik ama aldığımız yanıt “Tüzük izin veriyorsa okuyabilir tabii...” oldu! Halbuki bizim bir önceki kongrede başımıza gelen saldırı, tüzük değişikliği sırasında usule uyulması yönündeki taleplerimizden sonra gerçekleşmişti. Diyoruz ya, bürokrasi hep bize karşı işledi. Nitekim, genel kurulda sıra disiplin kurulunun raporunun okunmasına geldiğinde, Divan Başkanı “Burada bizim oylayacağımız bir karar yok, o yüzden biz bunu okumayalım” dedi. Fakat Semra “Bu benim demokratik hakkımdır” diyerek, örnek bir kararlılık gösterdi. Bizim de tepkilerimizle birlikte gündem tartışması doğdu. Toplantının başında oylanmış gündemde raporun okunması bulunduğu için, Divan Başkanı çok direnemedi. Disiplin Kurulu Başkanı raporu okumayınca Divan Başkanı, disiplin kurulunun raporunu, Semra da kendi şerhini okudu.

Biz o şerhte öğrendik ki, bütün o süreç boyunca kadın üye toplantılara çağırılmamış, toplantı taleplerine hiçbir şekilde cevap alamamış, yazılı belgeler ona ulaştırılmamış. Aslında taciz iddiasında bulunan kadın ifade vermiş ama rapora aksi yazılmış. Yani gerekçe bile gerçek değil. Karar defteri örgüt dışına çıkarılmış, karar defterinde iki ayrı tarih var. Aslında bütün o süreç usulsüz, hukuksuz bir süreçmiş.

Aliye: Bu arada Semra bir sürü saldırıdan bahsetti. Üstüne yürünmesinden, sözlü tacizden...

Evrin: Bütün bunlara dayanarak, oradaki basın açıklamamızda, bu kararı usulsüz, hukuksuz buluyoruz dedik.

Esra: *KESK'e yazılı olarak verdiniz mi kararın hukuksuz bulunduğunuza ilişkin bu açıklamayı?*

Evrım: Orada sadece basın açıklaması yaptık, Semra Altınsoy Kaya daha sonra şerhini KESK kamuoyuyla paylaştı.

Esra: *Kararın geçersiz sayılması için sonrasında bir tepki üretildi mi?*

Evrım: Aslında, şimdi bunu tartışıyoruz. Belki bu konuda ikinci bir soruşturma isteyebiliriz. Ama bunu yapacak mıyız, yapmayacak mıyız, tekrar tartışılması gerekiyor. Taciz iddiasında bulunan kadın arkadaş bu süreçte o kadar yıprandı ki bu konuda hiçbir şey yapmak istemedi. Dolayısıyla ona rağmen bir şey yapmayı sürdürmek de başka bir sorun. Bu meselenin daha fazla üzerine gitmek aslında onu daha fazla mağdur etmek mi olacak, bunu iyi düşünmek gerekiyor, onun adına konuşma şansımız yok.

Ayşe: Tacize uğrayan arkadaşın hukuki sürece devam edip etmeyeceği de önemli.

Zeynep: *KESK içinde mi, dışında mı?*

Ayşe: Dışında. O KESK üyesi değil zaten, oranın çalışanı. Ama ben anlıyorum, çok yıprandı gerçekten. Ben olsaydım ne yapardım, sürekli soruyorum mesela. Bütün herkes üstünüze geliyor, sürekli tehditler alıyorsunuz. Ben onun kadar direnebilir miydim, bilmiyorum. Hayatı çok değişti ve atlatmak çok zor diye düşünüyorum.

Aslında yeniden tartışmak gerekiyor bu süreci. KESK'teki bazı kadın üyeler sessizce istifa ettiler mesela. Özellikle kadın hareketinin içinde olan, duyarlı olan bazı arkadaşlarımızın istifa ettiğini duyuyoruz. Bu, son otuz yıldır kurulan muhafazakâr yapının bir yansımasıdır diye düşünüyorum. KESK'te son bir yıldır yaşadığımız süreç, KESK'in de artık gittikçe muhafazakârlaştığını, kurum içerisinde erkek dayanışmasının arttığını gösteriyor. Ben sadece bir siyasi grubu hedef alarak konuşmuyorum. Hep böyle anlaşıldı ama biz öyle bir şey yapmadık hiçbir zaman. Erkek erkektir, bunun grubu olmaz.

Esra: *Bu olay sendikann taciz karşıtı bir politikası ya da prosedürü olmadığını çok net bir şekilde gösteriyor. Ashında bu tarz vakalar kurumların taciz karşıtı politikalarını yeniden gözden geçirmeleri için bir olanak da sağlayabiliyor.*

Evrım: Bu süreç olumlu mu sonuçlandı, olumsuz mu? Ben biraz daha olumlu bakıyorum meseleye. Her halükârda feminist kadınların sendikada bir siyaset olarak varlığı görünür oldu. Kadınların taciz meselesinde gösterdiği kararlılık yüzünden, birçok kişi bu konuyla ilgili söz almak, bir şey söylemek, bir tür özür dilemek zorunda kaldı. Son genel kurulda, merkez kadın sekreterinin çıkıp özür dilemesi gibi... Bunlar önemliydi.

Mesela, genel kuruldan sonra, Eğitim-Sen üç yıllık çalışma programını yolladı. Bu programın içinde, bizim genel kurulda verdiğimiz ve “Biz şimdi destekleyemeyiz” denilen önergede yer alan disiplin yönetmeliğine ilişkin talepler var. Belki birebir aynı değil; ama, bu konuda bir şey yapmaya çalıştıkları, yönetmeliği yeniden yazmak istedikleri, bu konuda bir çaba içine girecekleri görülüyor. Bu konuda şubelerden görüş istediler. Örneğin, disiplin kurulu yönetmeliğinde tacizle ilgili suçlarda, üyelikten çıkarma koşullarından bahsediliyor. Biz, burada aynı zamanda suçun ve verilecek cezanın da tanımlanmasını istedik. Sadece kadına değil, çocuğa karşı işlenen suçların da tanımlanmasını istedik. Sendikann homofobi karşıtı bir söylemi yok, bu nedenle bütün cinsel yönelimlerin de sendikada ve işkolunda var olabilmesinin garanti altına alınmasını istedik. Birtakım eklemeler yaptık, önerilerde bulunduk. Bu çabaları çok önemsedığımızı, kadın meselesi talileştirilmediği, siyasetler üstü bir şekilde yürütüldüğü sürece destekleyeceğimizi belirttik.

Bu çalışma raporundan çıkarttığım sonuç şu ki, bizim de oluşturduğumuz basınçla birtakım şeyler değişiyor. Böyle bir süreç yaşanacak. Yeniden tüzük kurultayına gidilecek. Büyük ihtimalle tüzük kurultayında disiplin yönetmeliği değişecektir. Tam olarak istediğimiz gibi olmasa bile...

Aliye: Örneğin, genellikle kadın komisyonlarında kadınların çalışma yürütmesi gerektiği düşünülen çocuk bakımı sorunu, son temsilci toplantımızda genel gündemde yer aldı. Kadın sorunlarının ve çalışmalarının sadece bu gibi alanlarla kısıtlı olmadığı, çocuk bakımının kadın-erkek ortak sorunumuz olduğu ve bu yüzden karma toplantılarda konuşulması ve çözüm üretilmesi gerektiğinin dillendirilmesinin ve bu konunun daha ciddi tartışılmasının önemli bir fark olduğunu düşünüyorum.

Esra: *Tabii ki bu anlattığınız örnekler çok önemli. Ama bahsettiğimiz taciz vakasına geri dönecek olursak, sendika bu süreci hatalı bir şekilde işlettiğini kabul etmiyor, değil mi?*

Mürüvvet: Açıktan kabul etmiyor ama... Mesela taciz vakalarını disiplin kurulu değil, işin uzmanlarından oluşan bağımsız bir kurul ele alsın dedik. Bağımsız ve uzman derken, KESK dışından, feminist bakış açısına sahip bir psikolog, bir avukat vs.den oluşan bir kurulu kastediyorum. Onlar da şimdi buna yakın şeyler söylüyorlar. Eğitim-Sen ya da KESK “Evet, biz bir hata yaptık” demediler ama yeniden yapılanmaya çalışıyorlar.

Evrım: Birtakım eksiklikler var, biz de bunları tamamlamaya çalışıyoruz diyorlar yani.

Esra: *O maddeler değişse bile aynı zamanda üyelerde de duyarlılık oluşması önemli değil mi? Taciz gündemi KESK’in tüm kadın üyelerini ilgilendiren bir konu. KESK’in kaç kadın üyesi var?*

Evrım: Eğitim Sen’in yüzde 50’ye yakın kadın üyesi var, KESK’te oran daha düşük.

Aliye: Bir güven kaybı var. Ben tacize uğrasam, sendikaya güvenmem, farklı bir yerde çözüm ararım. İsteddiği kadar yönetmelik değişsin, bunlara tanık olduktan sonra, bu yönetmeliğin sağlıklı uygulanacağından emin olamam. Tüzükte değişiklik yapsak da gerekli etkiyi yaratmaz maalesef. Sürecin travmatik bir etkisi var sonuçta.

Esra: *KESK, kadın sekreterliklerine kadın üye tabanını artıracak mekanizmalar olarak bakıyor diyorsunuz. Şu anki durumda örneğin ben KESK’e üye olmam. KESK’e üye kadınlar da tacize uğrasalar bunu açıklamazlar, bu çok normal bir şey.*

Ayşe: Katılıyorum. Biz beden politikalarını çok eksik bırakmışız, tartışmamışız. Biz daha ortodoks biçimde diyeyim, kadın emeği üzerine gittik. Benim kendimi sorguladığım, yüzleştiğim yer bu nokta oldu. Ben bu örgütte yirmi beş yıldır bulunuyorum. Hep kadın emeği, çocuk istismarı, kreş, kadının özlük hakları, annelik gibi konuları tartıştık. Cinsel taciz ya da bedenimize dair hiçbir tartışma yürütmemişiz, bilinç yükseltme toplantıları yapmamışız.

Kendi sürecimle ilgili bunu fark ettiğimi söyleyebilirim. Arkadaşlarımla feminist hareket içinde tartışmışım ama örgüt içinde muhafazakârlaşıp beden meselesini geri plana itmişim.

Evrım: Ama bunu yapmaya başladığımız andan itibaren yine benzer baskılarla karşılaşacağız. Kadınların sınıf çıkarlarının ötesinde başka çıkarları var dediğimiz anda tepkiyle karşılaşıyoruz.

Esra: *On beş kişiyiz dediniz. Ortada kadın haklarından yana bir sendika yönetimi de yok. On beş kişinin marjinalleştirilmesi çok kolay oluyordur. Oysaki on binlerce kadın üye var. Bu kadın üyeler birlikte bir ses çıkartabilse, yönetimin sessiz kalması o kadar kolay olmayacaktır.*

Mürüvvet: KESK'in şu anki durumuna baktığımızda hem üye kaybı hem de politika üretememe durumu var. Bu, kadın meselesine de yansıyan bir durum. Gitgide bürokratikleşmiş, erkek egemenliğinin daha fazla kurumsallaştığı, aynı zamanda muhafazakârlaştığı bir durum var. Dolayısıyla dediğin doğru, daha fazla kadınla birlikte yürütmek gerekiyor bu süreci. Bunun olabilmesi için de daha fazla çalışmak gerekiyor. Bir de KESK'in kurulduğu dönemle şimdiki arasında dağlar kadar fark var. Tepki gösterme biçimlerinden tutalım da, kendi içindeki bir olaya yaklaşım meselesine kadar. O yüzden bunların kemikleşmemesi için başka bir yerde durup, başka bir sözü örmek gerekiyor, kadınlar için de böyle.

Zeynep: *Bütün bu anlatılanlar, feminist hareket içinde tartışılan, karma örgütlerde kadın mücadelesi yürütmek konusunu gündeme getiriyor. Özellikle bu tarz vakalar arttığında, feministler arasında karma yapılarda kadın çalışması yürütmenin imkânsızlığı yönünde bir algı oluşabiliyor. Siz ne düşünüyorsunuz bu konuda?*

Ayşe: Eğer bizim arkamızda feminist örgütler olmasaydı durum başka olurdu. Bizi disipline de verirlerdi, kongre kapısından da geçirmezlerdi. Bunu ben çok iyi biliyorum. Bu örgüt bizim dört defa basın açıklaması yapmamıza müsaade etmezdi. Ama feminist örgütlerin bizim arkamızda olduğunu bilmeleri, dışarıda da bu işin devam ettiğini görmeleri onları etkiliyor.

Mürüvvet: Bunun için yeri geldiğinde birlikte çalışmak, dayanışma içinde olmak gerekiyor. Biçimi nasıl olur bilmiyorum. Bağımsız kadın hareketinin var olması şöyle bir avantaj: Karma yapılarıdaki kadınların yeri geldiğinde daha güvenli hareket etmelerini sağlıyor. Sayısı, çoğunluğu ne olursa olsun bir güç dengesi oluyor. Yaşadığımız olayda, bağımsız kadın hareketinin desteği, bizim KESK içinde daha rahat hareket etmemizi sağladı. Buradan bir ses çıktığı için biz Ankara’da kongrede daha rahat hareket ettik. Ben bağımsız kadın hareketinin “Karma gruplarda politika yapılmaz” düşüncesinin çok doğru olmadığını düşünüyorum. Diğer yandan “Tamamen karma örgütte çalışalım, bağımsız çalışmayı bırakalım” dendiğinde de iş bitmiş olur.

Ayşe: Karma örgütlerde ister bağımlı, ister bağımsız olarak çalışalım, bağımsızlık denen şeyin hiç de apolitik bir şey olmadığına, kadın kurtuluş mücadelesinin ilkelerinin bizi bağladığına insanları ikna etmemiz gerekiyor. İstanbul’daki bağımsız kadın örgütlerinin gerçekten iyi durduğunu, arkamızda durduklarını yaşayarak da gördük. Ben geçen sene “Artık karma örgütlerde çalışmayacağım, KESK’te çalışmayacağım. Bu adamlardan da bıktım, bu kadınlardan da bıktım! Artık burama geldi” diyordum. Sonra düşünüyorsun, bir emekçisin sonuçta. Kadınsın, sendikaya ihtiyacın var, örgütlü olmak zorundasın. Ben SFK’dayım (Sosyalist Feminist Kolektif). SFK’da feminist politika yapmak benim için en kolay şeylerden birisi, kadın kadınsın çünkü. Ama burayı da bırakamam, sonuçta haklarım söz konusu. Feministlerin de burada güçlenmesi gerekiyor, kadınların hakları için. Zor tabii ki ama yapılmayacak bir şey değil.

Evrım: Kadınlar olarak uyanık olmamız lazım. Kendi örgütlerimizin bize koyduğu sınırları görmemiz, bununla mücadele etmemiz lazım. Kendimizi dönüştürürken bulunduğumuz alanı da dönüştürmemiz gerekiyor. Orada olmak asıl mücadele. Dediğin gibi SFK içinde politika yapmak daha güvenli. Asıl mücadele diğeri.

Mürüvvet: Karma yapılarla koordinasyonlu ve birlikte çalışmaya feminist hareketin de ihtiyacı var. Öbür türlü kapalı kalındığını düşünüyorum. Karma yapılarda, emek sürecinden gelen kadınlar alanı daha iyi tanıyabiliyorlar. Dolayısıyla buralarda deneyim aktarımı meselesi iki tarafı da güçlendirir diye düşünüyorum.

---

¹ Konuyla ilgili olarak bkz: <http://feminisite.net/news.php?act=details&nid=589>

² Konuyla ilgili olarak bkz: <http://bianet.org/bianet/emek/125539-sine-sende-tacize-karsi-mucadeleye-devam>
<http://www.feminisite.net/news.php?act=details&nid=796>

³ Konuyla ilgili olarak bkz: <http://www.feminisite.net/news.php?act=details&nid=819>

⁴ Konuyla ilgili olarak bkz: <http://www.feminisite.net/news.php?act=details&nid=820>

⁵ KESK'in kendi içinde farklı siyasi grupları barındırdığını ve bahsi geçen cinsel taciz vakasının bu gruplar arasında siyasi bir malzemeye dönüştürüldüğünü söyleşiyi yapanlar olarak belirtme ihtiyacı duyuyoruz. Cinsel taciz vakasında adı geçen dönemin genel sekreteri de KESK içindeki bu gruplardan birine mensup.

⁶ O dönemki KESK Genel Başkanı, adı taciz vakasına karışmasına rağmen Genel Sekreter'in görevinden ayrılmamasını protesto ettiğini iddia ederek istifa etti.

⁷ Açıklama için bkz: <http://www.kesk.org.tr/node/443>